

مجموعه مقالات سبک زندگی

جلد دوم

سرویراستار
امیر قربانی

فهرست مطالب

سخن ناشر	۱۱
دیباجه	۱۳

شیوه‌های زندگی در مدرنیته متأخر / هلنا کوباتوا

تعریف شیوه زندگی	۱۹
موضوع شیوه زندگی (جامعه، گروه‌های اجتماعی، فرد)	۲۵
شیوه‌های زندگی در نظریات جامعه‌شناختی	۳۰
مدرنیته متأخر و کثرت سبک‌های زندگی	۳۷
سبک‌های زندگی فردی و تحمیلی در مدرنیته متأخر	۳۹
سبک‌های زندگی سیال مدرن متأخر (زیگمونت باومن)	۴۰
سبک‌های زندگی منتخب در مدرنیته متأخر (جی. لیپووسکی)	۴۲
نتیجه‌گیری	۴۴
منابع	۴۶

درآمدی بر تحول اجتماعی و شیوه‌های زندگی / بتسی بلانسدن و همکاران

سبک زندگی، ترجیحات و انتخاب	۴۹
تحول ساختاری	۵۱
ساختار نهادی	۵۵

محوریت بازار و فرهنگ مصرفی	۵۶
بهینه‌سازی دانش و ظهور متخصصین	۵۷
منابع	۶۰

دین به‌مثابه چارچوبی برای شکل‌دادن سبک زندگی در جامعه (پست مدرن) دوشان لوژنی

تعریف به‌مثابه یک راهبرد	۶۴
دین و شیوه زندگی	۶۸
کیفیت زندگی و رستگاری در جامعه سنت‌زادی شده و فردگرا	۷۱
نتیجه‌گیری: دین در یک فرهنگ مصرفی	۷۷
منابع	۸۰

سبک زندگی و سلامت / کاترین ایوان‌اف

مقدمه	۸۱
رابطه بین سلامتی و شیوه زندگی در چشم‌اندازی تاریخی	۸۳
سبک زندگی به‌منزله عامل تعیین‌کننده سلامتی	۹۰
سلامتی به‌منزله تکلیفی تحمیل شده؟	۹۹
نتیجه‌گیری	۱۰۳
منابع	۱۰۵

نظریه سبک زندگی سلامت‌محور و همگرایی عاملیت و ساختار / ویلیام سی. کاکرهام

نیاز به نظریه‌ای در باب سبک زندگی سلامت‌محور	۱۱۰
نقدی بر الگوی فردگرایانه	۱۱۲
عاملیت و ساختار	۱۱۷
مدل سبک‌های زندگی سلامت‌محور	۱۱۸
شرایط طبقاتی	۱۲۱
سن، جنسیت و نژاد / قومیت	۱۲۴
جمع‌ها	۱۲۷
شرایط زندگی	۱۲۸
جامعه‌پذیری و تجربه	۱۲۸
انتخاب‌های زندگی (عاملیت)	۱۲۹

فرصت‌های زندگی (ساختار).....	۱۳۰
تأثیر متقابل انتخاب و فرصت	۱۳۰
خصلت‌های معطوف به کُنش (عادت‌واره)	۱۳۱
تکمیل کردن مدل.....	۱۳۴
سنجش سبک‌های زندگی سلامت‌محور.....	۱۳۵
نتیجه‌گیری.....	۱۳۷
منابع	۱۳۹

فراغت: گذشته و حال / کن رابرتز

مقدمه	۱۴۹
فراغت مدرن.....	۱۵۰
سازمان کار.....	۱۵۰
اقتصاد بازار.....	۱۵۲
لیبرال دموکراسی.....	۱۵۳
افول اجتماع	۱۵۴
چرا باید دربارهٔ اوقات فراغت مطالعه کرد؟	۱۵۵
اقتصادی	۱۵۶
روان‌شناختی.....	۱۵۷
اجتماعی.....	۱۶۱
فراغت و کیفیت زندگی.....	۱۶۲
سیاسی.....	۱۶۵
اطلاعات دربارهٔ فراغت.....	۱۶۹
تحقیقات ناظر به مشارکت.....	۱۶۹
مطالعات دربارهٔ بودجه زمانی	۱۷۳
آمارهای اقتصادی	۱۷۴
استفاده عمده از فراغت.....	۱۷۶
استفاده‌ها از فراغت و کیفیت زندگی	۱۷۹
خلاصه.....	۱۸۲
مطالعه بیشتر.....	۱۸۳
منابع	۱۸۴

فراغت و سبک‌های زندگی: گامی به سوی برنامه پژوهشی / جان گاتاس و دیگران

چکیده	۱۸۷
مسئله سبک زندگی	۱۸۸
ابزار مفهومی	۱۹۰
برنامه کار	۱۹۵
انسجام و تناقض	۱۹۷
منابع	۱۹۹

سبک زندگی، مصرف و تجربه آمریکایی: کلیات تاریخی / میشل سوبل

بحث تاریخی	۲۰۲
مصرف و بیان‌گری	۲۱۰
کار و بیان‌گری	۲۱۳
فراغت و مصرف	۲۱۳
جمع‌بندی	۲۱۸
منابع	۲۱۹

قدرت سبک زندگی / میشلن شیبز

مقدمه	۲۲۱
سبک زندگی و کسب پرستیژ	۲۲۲
کسب پرستیژ و بازنمایی نمادین	۲۲۵
سبک زندگی و نمادگرایی	۲۲۷
ساختار واقعیت	۲۳۰
معنای نمادین	۲۳۰
ساختار معنا	۲۳۱
سبک زندگی و قدرت	۲۳۴
ملاحظات پایانی	۲۳۶
منابع	۲۳۸

الگوهای سبک زندگی؛ الزامات جدید برای پژوهش در زمینه ارتباطات جمعی

جوزف تی. پلومر

ماهیت این مطالعه	۲۴۵
------------------------	-----

۲۴۶	 تحلیل اطلاعات.
۲۴۷	 تحلیل همبستگی.
۲۵۰	 تحلیل خوشه‌ای.
۲۵۴	 خلاصه.
۲۵۵	 منابع.

فهرست نمایه‌ها

۲۵۸	 نمایه اصطلاحات.
۲۶۱	 نمایه اعلام.

دیباچه

اصطلاح سبک زندگی از جمله اصطلاحاتی است که به طور چشمگیر در حوزه علوم اجتماعی، روان‌شناسی و زیرشاخه‌های آن‌ها به کار می‌رود. این مفهوم که در واقع برای تشریح وضعیت زندگی انسان در همه ابعاد آن نضج یافته است، در حوزه‌های مختلف علوم انسانی به وفور مورد استفاده قرار می‌گیرد و دامنه کاربرد آن چنان گسترده شده است که امروزه برخی از اندیشمندان ایده جایگزینی این مفهوم به جای برخی از مفاهیم مرسوم و سنتی را مطرح می‌سازند.

مفهوم سبک زندگی با مجموعه قابل توجهی از مفاهیمی همچون فرهنگ، منزلت، رفتار، سلیقه و مُد پیوندی ناگسستنی دارد و گستره آن تمامی ابعاد فردی و اجتماعی آدمی را در برمی‌گیرد. به باور برخی، سبک زندگی از دامن علوم انسانی غربی سر برآورده و بالنده گشته است. فارغ از داوری در این باب، آنچه مهم است دنبال کردن نحوه پدیدآیی این مفهوم، پیشینه آن، رهیافت‌های مختلف به سبک زندگی و مفاهیم و حوزه‌های همبسته با آن در علوم ناظر به این مبحث است. این مهم بدون مطالعه آثار صاحب‌نظران و اندیشمندان این حوزه میسر نخواهد شد.

از آنجاکه موضوع سبک زندگی به مثابه موضوعی آکادمیک در کشور ما عمر چندانی ندارد و زمینه دسترسی به مجموعه نسبتاً جامعی از آثار اصلی ناظر به این حوزه چندان هموار نیست، ضرورت معرفی تعدادی از آن‌ها احساس می‌شود. براین اساس، پس از تتبع فراگیر و شناسایی منابع اصلی حوزه سبک زندگی، آثاری از آن بین انتخاب و پروژه ترجمه آن‌ها در دستور کار گروه سبک زندگی پژوهشکده سبک زندگی اسلامی قرار گرفت. ماحصل

تلاش‌های صورت‌گرفته، در قالب دو جلد منتشر خواهد شد؛ جلد نخست ناظر به مفاهیم بنیادی سبک زندگی و جلد دوم معطوف به مفاهیم مرتبط با حوزه سبک زندگی است.

جلد حاضر، حاوی ده نوشتار از چهره‌های شاخص در حوزه علوم اجتماعی و روان‌شناسی، با هدف معرفی برخی از محوری‌ترین مفاهیم همبسته با مفهوم سبک زندگی گردآوری شده است که در ادامه مروری بر آن‌ها خواهیم داشت.

(۱) «شیوه‌های زندگی در مدرنیته متأخر»؛^۱ هلنا کوباتوا: استادیار جامعه‌شناسی و عضو هیئت علمی دانشگاه اولوموک در چکوسلاواکی.

نویسنده در این نوشتار ضمن بحث درباره شیوه‌های زندگی در مدرنیته متأخر، می‌کوشد تا تبیینی از معنای زیستن نزد آدمی و سبک‌های زندگی او در این دوره به دست دهد. در نخستین بخش از این بحث، به تعریف شیوه زندگی یا سبک زندگی می‌پردازد و بخش دوم را به بحث درباره طبقه‌بندی نظریات جامعه‌شناختی در باب سبک زندگی معطوف می‌سازد. سرانجام، در بخش سوم سه نمونه از سبک‌های زندگی در مدرنیته متأخر بررسی می‌شود.

(۲) «درآمدی بر تحول اجتماعی و شیوه‌های زندگی»؛^۲ بتسی بلانسدن: مدیر عامل کنسرسیوم پژوهش‌های اجتماعی و سیاسی؛ پژوهشگر حوزه علوم اجتماعی و سبک زندگی. مؤلف طی این بحث مسئله محوری «عاملیت در برابر ساختار» و نقش انتخاب آدمی را در این میانه مطرح می‌کند. او در این بین، به طرح چند پرسش اساسی و بحث درباب آن‌ها می‌پردازد: انتخاب‌های فردی و محدودیت‌های ساختاری، چه نقشی در شکل‌دهی به سبک زندگی دارند؟ امروزه چه عواملی سبک‌های زندگی را شکل می‌دهند؟ ما تا چه اندازه برای انتخاب کردن آزاد هستیم؟ آیا نهادها و ساختارهای سنتی تصمیم‌ساز از میان رخت بر بسته‌اند؟ و اگر چنین است، چه چیزی جانشین آن ساختارها شده است؟

(۳) «دین به مثابه چارچوبی برای شکل‌دادن سبک زندگی در جامعه (پست) مدرن»؛^۳ دوشان لوژنی: جامعه‌شناس و فعال حوزه سبک زندگی.

مباحث این نوشتار با مسئله «امکان تعریف دین» و معناداری آن و نیز نسبت میان دین و معناداری آغاز می‌شود. نویسنده در ادامه با اشاره به تقویت روزافزون فرایند فردی‌سازی در جوامع امروزی، بحث را به کیفیت زندگی در این جوامع و چگونگی نیل به رستگاری در آن‌ها معطوف می‌سازد. او در پایان ضمن مقایسه «سبک زندگی دینی و سکولار»، عناصر

1. Ways of Life in the Late Modernity

2. Social Change and Ways of Living: An Introduction

3. Religion as a Framework for Shaping Lifestyle in (Post) Modern Society

تعالی و تقدس را از جمله مؤلفه‌های کلیدی سبک زندگی دینی برمی‌شمرد.
(۴) «سبک زندگی و سلامت»؛^۱ کاترین ایوان‌اف: استاد روان‌شناسی و فعال حوزه سبک زندگی.

نویسنده در بخش نخست این اثر به ماهیت سلامتی و طبقه‌بندی تمایزات موجود در مفهوم سلامتی طی برهه‌های گوناگون می‌پردازد و درصدد پاسخ به این پرسش است که آیا در این باره، مفهوم اجتماعی، جسمی یا روانی مربوط به زندگی انسان عامل تعیین‌کننده‌تری است یا خیر. در بخش دیگر، با ابتناء به نظریه میدان لالوند، دسته‌بندی جدیدی از عوامل تعیین‌کننده سلامت شرح و وصف می‌شود.

(۵) «نظریه سبک زندگی سلامت‌محور و همگرایی عاملیت و ساختار»؛^۲ ویلیام سی. کاکرهام: عضو هیئت علمی و مدیر عامل مرکز پزشکی اجتماعی دانشگاه آلاباما در آمریکا. بنابر ادعای این نوشتار، مدل فردگرایانه سبک‌های زندگی سلامت‌محور از نشان دادن تأثیرات ساختار بر انتخاب‌های سبک زندگی سلامت‌محور ناتوانند. نویسنده بر این اساس می‌کوشد تا مدلی از سبک زندگی سلامت‌محور ارائه دهد که همزمان نقش ساختار و عاملیت مورد توجه قرار گیرد. از دیدگاه او گاه ساختار اهمیت بیشتری پیدا می‌کند، بی‌آنکه نقش عاملیت نفی شود و البته گاهی نیز ساختار چنان بر عاملیت چیره می‌شود که دیگر جایی برای آن باقی نمی‌گذارد.

(۶) «فراغت: گذشته و حال»؛^۳ کن رابرتز: استاد جامعه‌شناسی و عضو هیئت علمی دانشگاه لیورپول در انگلستان.

مؤلف ضمن بیان مراد خود از اوقات فراغت و بهترین روش تعریف این مفهوم، به تبیین این موضوع می‌پردازد که چرا اوقات فراغت اهمیت دارد و اینکه چرا باید به‌نحوی جدی درباره آن تأمل و تحقیق کرد. او در این بین ضمن برشمردن دلایل جدی گرفتن این موضوع از سوی دولت‌ها، بر تأثیرگذاری این پدیده بر کیفیت زندگی انسان معاصر تأکید می‌کند. در ادامه، منابع اصلی کسب اطلاعات درباره فراغت معرفی می‌شود و این بحث با طرح این سؤال به پایان می‌رسد که: اگر اوقات فراغت می‌تواند کیفیت زندگی مردم را ارتقا ببخشد، چرا امروزه مردم شادتر به‌نظر نمی‌رسند و رضایت‌شان از زندگی افزایش نیافته است؟

1. Lifestyle and Health

2. Health Lifestyle Theory and the Convergence of Agency and Structure

3. Leisure: Past and Present

۷) «فراغت و سبک‌های زندگی: گامی به سوی برنامه پژوهشی»؛^۱ جان تی. گاتاس: استاد جامعه‌شناسی و کارشناس حوزه فراغت.

این مقاله تلاشی است در راستای پرورش مفهوم سبک زندگی در قالب برنامه‌ای برای تحقیقات پژوهشی صورت گرفته درباره فراغت تا به امروز. از منظر نویسنده، این تلاش‌های مفهومی و نظری باید در صدد فهم بهتر گرایش‌های سکولار و مشکلات زندگی عینی مردم باشد و این پنج گزاره کلیدی را لحاظ کند: تحقیقات ناظر به سبک زندگی ملّتم به یکی از بهترین شیوه‌های پژوهشی موجود نیست؛ لزومی به تجربی بودن پژوهش‌های ناظر به سبک زندگی نیست؛ اگر پژوهش‌های تجربی آینده متمرکز بر نمونه‌های مربوط به افراد، گروه‌ها و یا جوامع باشند، نظریه فراغت کارآیی بهتری خواهد داشت؛ پژوهش فراغت به منظور نیل به عمق و نه گستره برگزیده شده است و عملاً کل تحقیقات فراغت از چشم‌انداز طولی بهره می‌برد.

۸) «سبک زندگی، مصرف و تجربه آمریکایی: کلیات تاریخی»؛^۲ میشل سو بل: استاد دپارتمان جامعه‌شناسی دانشگاه آریزونا در ایالات متحده.

سو بل بحث را درباره این موضوع آغاز می‌کند که بهترین شاخص سبک زندگی چیست. پس از بحثی دقیق در باب معیار شاخص‌دهی در این زمینه و معرفی معیار ثانوی برجستگی زمانی - مکانی، مدعی می‌شود که مصرف فعلیتی است که بهتر از هر چیز دیگری معنای سبک زندگی را منتقل می‌سازد.

۹) «قدرت سبک زندگی»؛^۳ میشلن شیبیز: پژوهشگر علوم اجتماعی و نخستین دبیر کل زن در وزارت آموزش و پرورش بروکسل.

نویسنده در این نوشتار مدعی است که سبک زندگی به مثابه پدیداری ثانوی و بازتاب مؤلفه‌هایی همچون شخصیت، طبقه اجتماعی، عضویت در گروه منزلت و منزلت اقتصادی - اجتماعی مطلوب یا اکتسابی است. او در این مقاله استدلال می‌کند که سبک زندگی را نباید به عنوان پدیدار ثانوی منتج از ویژگی‌های بینادین تلقی کرد، بلکه در عوض باید آن را به مثابه ابزاری دانست که به طور فعال در ساخت نابرابری اجتماعی دخیل است.

۱۰) «الگوهای سبک زندگی: الزامات جدید برای پژوهش در زمینه ارتباطات جمعی»؛^۴

1. Leisure and Life-styles: Toward a Research Agenda

2. Lifestyle, Consumption, and the American Experience: A Historical Sketch

3. The Power of Lifestyle

4. Life Style Patterns: A New Constraint for Mass Communications Research

جوزف تی. پلومر: پژوهشگر حوزه بازاریابی و روان‌شناسی کاربردی در دانشگاه کلمبیا. در این مقاله از رهگذر چند مثال، دو رویکرد تحلیلی به داده‌های پایه و گردآوری‌شده از پاسخ‌دهندگان توصیف می‌شود. به اعتقاد نویسنده، سبک زندگی شیوه‌ای برای شناخت افراد در فرایند ارتباطات جمعی آنهم در شرایط مشهود، عینی و واقعی است که در جهان علمی معاصر بسیار مورد نیاز است.

در این مجال از جناب حجت‌الاسلام دکتر محمدتقی فعّالی، ریاست محترم پژوهشکده سبک زندگی اسلامی، کمال تشکر و سپاس را ابراز می‌دارم. از مترجمان محترم و همکاران عزیز پژوهشکده سبک زندگی به‌ویژه آقایان عبدالرضا آتشین‌صدف، سید علی آقایی، محمد مرادی حسین‌آباد و حسن روشن نیز قدردانی و سپاسگزاری می‌کنم. امید آنکه این تلاش علمی مقبول طبع ارباب معرفت و صاحبان اندیشه واقع شود و پژوهشگران و اندیشوران نکته‌سنج، ما را از دیدگاه‌ها و نکات اصلاحی‌شان بهره‌مند سازند.

گر خطا گفتیم، اصلاحش تو کن

مصلحی تو، ای تو سلطان سخن

امیر قربانی

بهار ۱۳۹۷